

scruton

scruton

FILOZÓFUS KÁRTYÁK

Kedves Olvasónk!

Az alábbi kártyapakliban a Scruton Közösségi Tér kedvenc gondolkodóit válogattuk össze: olyan személyiségeket, akik nagy hatással vannak munkánkra, akiknek írásaiból mi is gyakran inspirálódunk.

A válogatásban igyekeztünk több korszak és terület filozófusait bemutatni, ezzel felhívva a figyelmet az elmúlt évezredek szellemi gazdagságára.

Reméljük, hogy kártyáinkat lapozgatva sok új ismeretet szereznek, és kedvet kapnak, hogy még jobban elmélyüljenek a filozófia szépségében.

Kellemes olvasást és jó feltöltődést kívánunk minden kedves olvasónknak!

Scruton Közösségi Tér

Felelős Kiadó:

Apriori Cultura Nonprofit Zrt.
Budapest, 2025.

EST. 1991

Batthyány Lajos
ALAPÍTVÁNY

A kiadvány a Batthyány Lajos Alapítvány támogatásával jelent meg

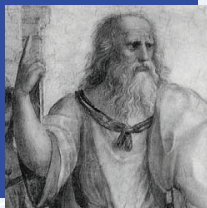

scruton

Kr. e. 427–347

Platón

**Az ókori görög bölcselet
kiemelkedő alakja, akinek hatása
napjainkig végigkíséri a nyugati
filozófiai gondolkodást.**

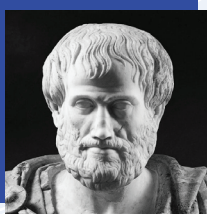
Az életműve felöleli az ismeretelmélet, a metafizika, az erkölcsstan és a politikai filozófia területét. Az írásmódjára jellemző a párbeszéd, amelyben gyakran a mesterét, Szókratészt szólaltatja meg.

Az Állam című dialógusában található a barlanghasonlat, amely az eszmék (ideák) rendszerét fejti ki: a valóság és a látszat kettősségének feszültségét állítja fel. „Akik a barlangban rabként élnek, azok nem látnak mást, mint az előttük falra vetülő árnyékokat, amelyet így valóságnak tartanak.” Akik viszont kiszabadulnak a béklyóikból, azok az „egy, világos és változatlan” Létező szemlélésére válnak képessé. Az eszmék olyan létezők, amelyeket a lélek a visszaemlékezés eszközével képes felfedezni a természeti világban. Foglalkoztatta a jó állam fogalma és megszervezése: a legmegfelelőbb államformának az arisztokráciát tartotta, amelyben a leginkább rátermettek uralkodnak, az erkölccsel összhangban. A. N. Whitehead úgy fogalmazott: „Az európai bölcselet nem egyéb, mint lábjegyzetek Platónhoz.”

Kr.e. 384 - 322

Arisztotelész

Az Aquinói (Szent) Tamás által gyakran csak nagybetűs Filozófusként emlegetett szerző az ókori görög bölcselet jelentős képviselője.

A munkássága felöleli a bölcselet valamennyi területét – a politikai filozófiától, a metafizikán és a logikán át az esztétikáig –, emellett pedig a később birodalmat építő ifjú III. (Nagy) Sándor nevelője is volt. Bár Platón tanítványa volt, az Akadémia élén mégsem ő követte mesterét – helyette megalapította a Lúkeiont.

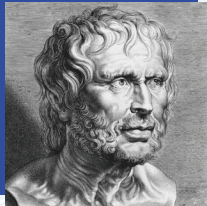
A két gondolkodó viszonyát Raffaello Athéni iskolája úgy ábrázolja, hogy Platón felfelé, Arisztotelész pedig lefelé mutat az ujjával – finom lényeglátó jelképiséggel kifejezve az idealisztikus és a realisztikus megközelítés különbségét.

Arisztotelész számos tudomány atyja és a szaktudományos módszertan elméleti kidolgozója: foglalkozott csillagászat-tal, biológiával, nyelvészettel, szónoklattannal és fizikával is. A Metafizikájában a következőképpen fogalmaz: „Van egy tudomány, amely a létezőt, mint létezőt vizsgálja és vele mindazt, ami a létezőt önmagában és önmagáért megilleti.” Ezzel megkülönbözteti a tematikus vagy módszertani redukciót alkalmazó szaktudományoktól az „első filozófiát”.

Kr. e. 4 – Kr. u. 65

Lucius Annæus Seneca

Az ókori latin nyelvű irodalom és bölcsélet kimagasló szereplője a córdobai Lucius Annæus Seneca.

Jogot tanult, ügyvédi és közéleti pályán tevékenykedett; később az érdeklődése a görög drámák, a verselés és a bölcséleti gondolkodás felé terelődött – szoros összefüggésben a ténnyel, hogy a nőügyei miatt a császár jobbnak látta Korzikára száműzni. Rómába visszatérve közvetlenül kapcsolódott az uralkodó család életéhez is, mint az ifjú Né ró császár nevelője – így azonban az udvari cselszövések és azt követő leszámolások őt sem kerülhették el: Kr. u. 65-ben öngyilkosságra kényszerítették.

A császárhoz királytűkröt is írt, A nagylelkűségről címmel, amelyben a szelidséget központi erénnyé emeli. Az aranyszabály egy sajátos változatát fogalmazza meg, miszerint a császárnak úgy kell bánnia az alattvalóival, ahogyan ő maga is szeretné, hogy az istenek vele bánjanak. Erkölcsi leveleiben olyan kérdésköröket tárgyal, mint a barátság, a helyes fogalmak használata, a szabadság, a művelt, vagy a rabszolgákkal szembeni bánásmód. Leginkább maradandót a vigasztaló bölcséleti elmélkedései során alkotott, amelyekben a sztoikus tanításnak megfelelően arra tanít, hogy a helyén kezeljük a dolgokat, a jelentőségüknek megfelelően.

scruton

121–180

Marcus Aurelius

Az athéni tarka csarnokról sztoikusoknak nevezett bölcseleti iskola legmagasabb társadalmi rangú képviselője volt Marcus Aurelius római császár.

A kitűnő – görög nyelvre, bölcseletre és a jogi gondolkodásra is kiterjedő – nevelésben részesült fiatallembert Antonius Pius adoptálta, így nemcsak a bölcseletben, de később az uralkodásban is megmutatkozhatott a tehetsége. Foglalkozott a fizikával – a logosszal, amelyet az értelem vezérel és hat át –, az erkölccsal, mint helyes emberi cselekvéssel, valamint a logikával, amely egyben ismeretelméletet is jelentett nála.

Az utókortól méltán kapta a „filozófus császár” melléknevet, hiszen *Elmélkedések* címmel kiadott írásaiban a sztoikus gondolkodásmód kiváló példáját adta. A sztoa ezzel a társadalmi ranglétra legaljáról, egy rabszolgától, néhány évtized alatt fölért tanítványához, az uralkodóhoz.

A derűs szeretet hozzáállását a következőképpen fogalmazta meg, mintegy a valóság szeretetének erényét is fölmutatva: „Szereti a föld az esőt, szereti a szent levegő is. Szereti a világrend azt tenni, aminek épp történnie kell. Azért hát azt mondom a világrendnek: szeretem, amit te szeretsz.”

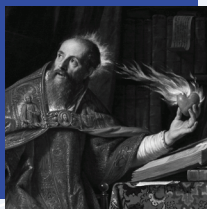

scruton

354–430

Hippói Szent Ágoston

Az európai gondolkodás egyik legnagyobb hatású filozófusa Szent Ágoston.

Igazságkereső, de kicsapongó ifjúkorát követően édesanyja, Szent Mónika imádságainak és Szent Ambrus beszédekének hatására keresztény hitre tért; később pappá, majd az észak-afrikai Hippó püspökévé szentelték.

A munkásságának középpontjában az Igazság megismerése állt; a fő műveivel megalapozta a későbbi nyugati gondolkodás paradigmáit. Vallomások (400) című könyvében a saját életéről, a küzdelmeiről és a megtéréséről írt, példát állítva az olvasói számára. A vérmérsékletét és a gondolatmenetének a súlypontjait jól kifejezik a szavai: „Magadnak teremtettél, Uram, és nyugtalan a szívünk, amíg meg nem nyugszik Benned.” A Tízparancsolat nyomán hangsúlyosan megjelenik nála a természetjogi érvelés, az Isten városáról szóló történelembölcseleti munkájában úgy fogalmaz: „az igazságosság megszűnésével mi egyébbé válnak az országok, mint hatalmas rablóbandákká?” E műben lefekteti a keresztény és európai történelemszemlélet sajátosságait: a történelmet üdvtörténetként értelmezi, amelyben az evilági város és Isten országa küzd egymással a lelkekért.

scruton

1224 - 1274

AQUINÓI SZENT TAMÁS

A skolasztika fejedelmének és angali doktornak is nevezett Aquinói (Szent) Tamás a bölcseleti és a teológiai műveivel – amelyek közül a legfontosabb a Summa Theologiae, a Summa contra gentiles, valamint a De ente et essentia – összefoglalóan és rendszerezve tárta az olvasói elé a bölcseleti gondolkodás és az isteni igazságok rendszerét.

A domonkos szerzetesként Párizsban, Rómában és Nápolyban tanító Aquinói életművéből kiolvasható a hit és az értelem lendületes viszonya, a bölcseleti és a teológiai vizsgálódás egymásrautaltsága.

Az ő nevéhez fűződik Arisztotelész „megkeresztelése”, vagyis a nagy bölcseleti tanításának beágyazása a keresztény filozófiába. A társadalom igazságos működéséhez elengedhetetlennek tartotta a természeti törvény (lex naturalis) érvényesülését, amely összhangban áll az ész világosságánál felismerhető isteni törvénnyel.

A teológiai összefoglalásaiban a párizsi egyetemi viták lendületével, szerkezetével tárta elénk a hitigazságokat, érveket és ellenérveket ütköztetve. XIII. Leó pápa 1879-ben a katolikus egyház megújítására a tomizmust hirdette ki a legmegfelelőbb gondolati rendszernek.

scruton

1729–1797

Edmund Burke

**Ő volt a konzervativizmust
elsőként elméleti szinten
megfogalmazó szerző.**

Ír volt, a pályafutását a dublini Trinity College-ban kezdte, a bölcséleten belül elsősorban esztétikával foglalkozott. Jelentős műve e téren a Filozófiai vizsgálódás a fenségesről és a szépről való ideáink eredetét illetően (1757). A politikai pályafutása során a Whig párt képviselőjévé választották, tevékenyen részt vett a vitákban, számos röpiratot is írt. A legfőbb politikai munkája a Töprengések a francia forradalomról (1790), amelyben kifejtette:

„Forradalmat végrehajtani annyi, mint felforgatni országunk régi állapotát, és egy ilyen erőszakos eljárás nem hétköznapi érvekért kiált.”

A hagyományos rendet védelmezve felhívta a figyelmet: a társadalom „nem csupán maguk az élők, hanem az élők, a már holtak, és a még meg nem születettek közötti társas viszony”. Elítélte a jó társadalom szövetének és a hagyományos intézményeknek a lerombolását, és a római katolikus Egyház üldözését. A hatása minden konzervativizmussal foglalkozó szerzőnél érezhető, a szellemi öröksége megkerülhetetlen, hiszen egy olyan kulturális hagyomány élén áll, amely tiszteli és helyén kezeli a történelmi folyamatosságot.

1770–1831

Georg W. F. Hegel

A klasszikus német bölcselet és az idealizmus legnagyobb alakja Georg W. F. Hegel.

A stuttgarti születésű gondolkodó a tübingeni egyetemen bölcseletet és teológiát hallgatott, többek között Hölderlin és Schelling társaságában, akikkel személyes barátságot is ápolt. Jénában magántanárként, Nürnbergben gimnáziumi igazgatóként, Heidelbergben és Berlinben pedig egyetemi tanárként működött.

A munkásságának központi elemét jelenti a bölcselet egységbe foglalása és a dialektikus történelemszemlélet. A felfogása szerint a világtörténelemben az ész uralkodik, a cél a szabadság elérése, amelyhez azonban hosszú út vezet.

A szellem fenomenológiája (1807) című főművében kifejtett dialektikája szerint az eszme (tétel vagy tézis) és a természet (ellentétel vagy antitézis) állnak egymással szemben, míg egymást kioltva végül önmagára találó szellemként összetételt (szintézist) alkotnak, új eszméket létrehozva, amelyek további tételeket teremtenek.

A szellem önmegismerése és önkifejezése a történelem, a művészetek, a vallás és a bölcselet révén valósul meg.

scruton

1805–1859

Alexis de Tocqueville

Alexis de Tocqueville francia politikai gondolkodó volt, a szabadság és a demokrácia klasszikus tanulmányozója és hirdetője.

A francia forradalmat követően történeti vizsgálódásokba kezdett, az eredményeit pedig *A régi rend és a forradalom* (1856) című művében összegezte. Ebben az események lendületével kapcsolatban megállapította: „a világ könnyebben elfogad egy kézenfekvő hazugságot, mint a bonyolult és nehezen megismerhető igazságot”.

A kormányzat és a társadalom viszonyával kapcsolatban azt írta: „Ahol az állam erős, ott a társadalom gyöngé, és ahol a társadalom gyöngé, a demokrácia még nem eresztett mélyen gyökeret.”

Az amerikai utazásait követően külön kötetben is foglalkozott a népuralom kérdésével és az amerikai néplélekkel. Az amerikai demokrácia (1835) című műve arra kereste a választ, hogy voltaképpen mi tette sikeressé a köztársasági demokráciát az óceán túlsó partján; és számos megállapítást tett a többség zsarnokságának veszélyéről, a vallás társadalmi jelentőségéről, és különböző nagyhatalmi folyamatokról.

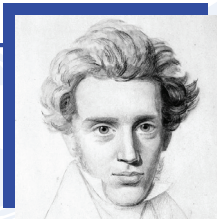

scruton

1813–1855

Søren Kierkegaard

Dán filozófus és (evangélikus) teológus volt, aki Koppenhágában született, tanult és – a berlini tanulmányait leszámítva – ott is élt.

A teológiai doktorátusának címe: Az irónia fogalmáról, állandó tekintettel Szókratészra (1841). Nagyon szerette a könyveit álnéven megjelentetni: ez nemcsak az államegyház cenzúrája elleni védekezés volt, hanem szerzői játék a szerepekkel és a nézőpontokkal.

A főműve a *Vagy–vagy* (1843), amelyben kifejtette nézeteit az élet három állapotáról: a művészeti (esztétikai), az erkölcsi és a vallási állapotokról, amelyeket egy fejlődés lépcsőfokainak látott. A második, teológiai korszakát olyan művek fémjelzik, mint az *Építő keresztény beszédek* (1848), *A halálos betegség* (1849), vagy *A keresztény hit iskolája* (1850).

A bölcséleti és a teológiai alkotói korszakának egyaránt az volt a kulcskérdése, hogy én mint létező személy miként kerülök kapcsolatba Istennel: „Az emberi élet nem adottság, hanem feladat, amelyet meg kell oldani.” A félelemmel és reszketéssel, valamint a szorongás fogalmával foglalkozó írásai nagy hatást gyakoroltak, és mintegy megelőlegezték az évtizedekkel később kibontakozó egzisztencializmust.

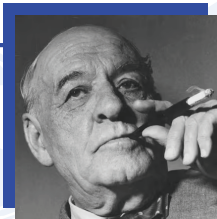

scruton

1883–1955

José Ortega y Gasset

A filozófus és író José Ortega y Gasset a XX. századi spanyol kultúra és irodalom meghatározó alakja volt.

A Madridi Egyetem elvégzése után németországi tanulmányutat tett, ahol nagy hatást gyakorolt rá a marburgi neokantiánus iskola. 1910 és 1936 között Madridban volt a Metafizikai Tanszék vezetője, a polgárháború kitörésekor azonban kivándorolt (Franciaország, Hollandia, Argentína, Portugália). 1945 után hazatért, de 1950-ben ismét távoznia kellett (NSZK).

A legismertebb műve A tömegek lázadása (1929), amelyben számot vetett a tőkés társadalom legújabb jelenségeivel, különösen az eltömegesedéssel és a vezető réteg árulásával. Ebben azt írta: „A mai európai közélet legfontosabb – biztató vagy fenyegető? – jelensége a tömegek felnyomulása a teljes társadalmi hatalomig. ... Európa ma a legsúlyosabb válságban van. ... A tömegek lázadása ez.” Az egzisztencializmus és az életbölcseletek határozták meg a gondolkodását. A tömegember az, aki képtelen az önvizsgálatra, az életét kizárólag külső erők határozzák meg. Vele szemben megalkotta a minőségi kisebbség fogalmát, az ezt megalósiító, a szakbarbárságon túlemelkedő értelmiségtől várta a társadalmi és kulturális fejlődést.

scruton

1888–1985

Carl Schmitt

**A jogbölcseleő és eszmetörténész
Carl Schmitt a modern politikai
gondolkodás meghatározó
szerzője volt.**

A feljegyzéseiben úgy hivatkozott magára, mint aki „a jogtudomány teológusa”. Jogfilozófusként közelről követte a diktatúra fogalmának – amelyről könyvet is írt – alakulását a nemzetiszocialista Németországban. A főműve a Politikai teológia (1923), amelyben kifejtette: „Az államelmélet minden jellemző fogalma szekularizált teológiai fogalom.” A könyvének híres kezdőmondata: „Szuverén az, aki a kivételes állapotról dönt.” Ez igen sajátos módon, a teológiai csoda fogalmának nézőpontjából határozta meg a főhatalmat.

A politikai fogalmáról (1932) című művében megfogalmazta a kifejezetten a politikum területére jellemző ellentétpárt: „A sajátos politikai megkülönböztetés, amelyre a politikai cselekvések és motívumok visszavezethetőek, a barát és az ellenség megkülönböztetése.” Az életművével olyan új távlatot teremtett, amellyel már a saját munkatársai és az utókor is komoly vitákat folytatott, ugyanakkor megnyitotta az utat az elvallástalanodás nyomán a szent terébe benyomuló világi vallások tanulmányozásához.

1889–1976

Martin Heidegger

Martin Heidegger, a német egzisztencializmus jeles alakja, a fenomenológiai mozgalom képviselője, a hermeneutika atyja és a lételmélet (ontológia) nagy megújítója volt.

A fenomenológia célja az, hogy az elvont magyarázatok helyett élményszerűen térjen vissza magukhoz a dolgokhoz: „A fenomén (ami megjelenik) éppen nem az, ami nyilvánvaló (a létező), hanem ami el van rejtve (maga a lét).” Edmund Husserl tanítványa volt és egyben utódja a freiburgi egyetemen. A fenomenológiát ő ontológiává alakította, ami a létező létének a leírását jelenti – a későbbi műveiben pedig az ontológiai differenciát állította középpontba.

Főműve a *Lét és idő* (1927), amelynek a hermeneutikájában olyan értelmezési szerkezeteket tárt fel, amelyek a hétköznapi, tudományelőtti létmegértésben működnek. Vagyis, a létet magát törekszik megérteni: úgy leírni, ahogyan van. Ehhez új kategóriákat használt, az egzisztenciálékat, amelyen például a létbevetettség és az ember halállal szemközti léte. „A saját halálunk számára előrefutó szabaddá válás megszabadít attól, hogy belevevünk a véletlenszerűen előtolakodó lehetőségekbe. A tényleges lehetőségek csak a szabaddá válás révén lesznek tulajdonképpen érthetővé és választhatóvá.”

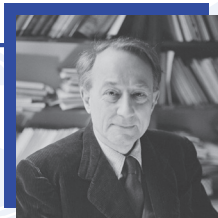

scruton

1901–1990

Michael Oakeshott

A XX. századi angol politikai gondolkodás kiemelkedő alakja volt Michael Oakeshott.

Cambridge-ben történelmet tanult, szolgált a II. világháborúban, majd a London School of Economics tanszékvezetőjeként politikatudományt oktatott. Az emberi társalgás világában megkülönböztette egymástól a tudomány, a politikai, a történelem, a bölcsélet és a költészet beszédmódjait, és ez utóbbról esszéit is írt.

A konzervativizmusa jól kitapintható a legjelentősebb könyveiben: a Politikai racionalizmus (1962) az ésszerűen megalkotott politika rendszerét bírálta, A hívő politika és a szkeptikus politika (1952) pedig megfogalmazta a következőket: „A hívő politikában a kormányzást az ember tökéletességét célzó szolgálatnak tekintik, ahol a tökéletesség az ember evilági körülményeinek állapotaira vonatkozik, annak elérése pedig az ember erőfeszítéseitől függ.” A szkeptikus politika feladata ezzel szemben a hagyományon alapuló rendnek a megőrzése, valamint az ítélkezés: „amikor azt tekintik a kormányzás feladatának, hogy jóvátételt adjon az elszenvedett rosszért, akkor a szkeptikus politikai stílus áll előttünk”. A gondolatrendszere Margaret Thatcher kormányzására is rendkívül nagy hatást gyakorolt.

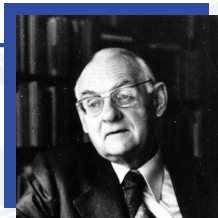

scruton

1905–1988

Hans Urs von Balthasar

A svájci jezsuita katolikus pap, teológus és gondolkodó Hans Urs von Balthasar a huszadik század egyik legjelentősebb katolikus gondolkodója volt.

Münchenben, Bécsben és Berlinben végezte a tanulmányait, ahol olyan neves tanárok hatása alá került, mint Romano Guardini, Henri de Lubac és Karl Barth. Zürichben védte meg a bölcséleti doktorátusát, majd mélyreható patrisztikai kutatásokat végzett.

A főműve az 1961-től megjelenő háromkötetes A dicsőség felfénylése, amely tulajdonképpen egy teológiai esztétikai munka. Benne a szépség és a fenség nézőpontjából tekintett rá a kinyilatkoztatásra, az egyházi hagyományra és a profán művészetekre, Homérosztól egészen a saját koráig.

Kifejtette, hogy ami a teológia számára a dicsőség, az a bölcsélet számára a szépet jelenti, amely a maga teljességében Jézus Krisztus arcán, a kereszthalál önküresítésében ragyogott fel. Balthasar tudományos munkássága több mint ötven könyvet és számos tanulmányt foglal magába; a Communio folyóirat megalapításában is részt vett. A gondolkodásában igyekezett párbeszédre lépni a kortárs bölcséleti irányzatokkal, keresve az utat a hit és az értelem, valamint az Egyház és a világ között.

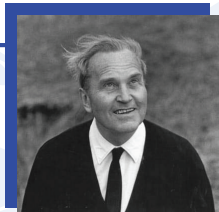

scruton

1907–1977

Jan Patočka

Az Osztrák-Magyar Monarchiában született Jan Patočka a cseh bölcselet kiemelkedő alakja volt.

A prágai Károly Egyetemen szláv filológiát, romanisztikát és bölcseletet hallgatott, majd Párizsban, Berlinben és Freiburgban – Husserl és Heidegger tanítványaként – a fenomenológia jeles művelője lett. A habilitációját *A természetes világ mint filozófiai probléma* (1970) címmel védte meg, majd a II. világháborút követően a Károly Egyetemen ókori bölcseletet tanított. A kommunista hatalomátvétel következtében távoznia kellett az egyetemi állásából, mellőzöttté vált, de a lakásán magánsemináriumokat szervezett értelmiségieknek. Az ott készült jegyzetekből állították össze a *Platón és Európa* (1973) című kötetét, amelyben a lélek gondozásában ismeri föl a földrész szellemi alapját.

Az 1968-as prágai tavasz során tevékeny résztvevője volt az eseményeknek, majd az 1977-es Charta egyik aláírója és támogatója lett. A halálát a rendőrségi zaklatások és a kínvallatás okozták. A kommunizmus elleni tiltakozással kapcsolatban azt írta: „Nincs más eszköz, amellyel [a hatalom] nyomását enyhíteni lehetne, csak ha elbizonytalanítják, ha látja, hogy az igazságtalanság és a megkülönböztetés nem merül feledésbe, a nyomát nem mossa el a víz.”

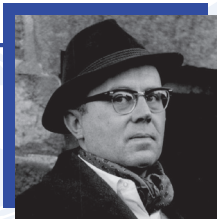

scruton

1918–1994

Russel Kirk

A modern nyugati konzervatív gondolkodás egyik atyjaként is számontartott Russell Kirk a skóciai St. Andrews egyetemen doktorált történelemből, majd az amerikai Michigan State College-ban lett professzor.

A kutatásai során megszerezte a konzervatív politikai hagyományt, áttekintve annak jelentőségét.

A legfontosabb könyve is ezzel foglalkozott, amelynek címe: A konzervatív elme (1953). Ebben hat alapértéket emelt ki a konzervatívok számára: a transzcendens rend alapja a hagyomány, a kinyilatkoztatás és a természettörvény; a sokszínű emberi lét isteni titok; a társadalmi osztályok természetes különbségeket fejeznek ki; a magántulajdon és a szabadság összetartozik; a szokások, a közmegegyezések és a kötelességek irányítják az embert; a hagyomány és az újítás összhangjában az okosság és körültekintés erénye igazít el bennünket.

A konzervativizmus eszméinek terjesztésére Modern Age címmel folyóiratot alapított, hogy „serkentse a vitát ...”, és keresse azon eszközöket, amelyek segítségével meg lehet őrizni a civilizációnk örökségét”.

scruton

1944–2020

Roger Scruton

A kortárs konzervativizmus kiemelkedő képviselője volt Roger Scruton angol filozófus és esztéta, aki a művészeti vizsgálódásokon keresztül érkezett el a politikai filozófiai kérdések tárgyalásáig.

A cambridge-i egyetemen szerzett doktori fokozat után jogi tanulmányokat folytatott, de az akadémiai pályafutását befolyásolta a fővállalt konzervativizmusa, amely az 1968-as diáklázadásokra adott személyes válasza volt: „A konzervativizmus nem a szabadságról szól, hanem a tekintélyről, és a tekintélytől elválasztott szabadság senkinek sem jó, még a birtokosának sem.” A meghatározása szerint a konzervativizmus inkább egy ösztön, mintsem egy eszme: ennek kifejtésére számos kötetet szentelt, igyekezett megértetni olvasóival a konzervativizmus természetességét. A tudományos és a közéleti munkája mellett tevékeny szerepet vállalt a közép-európai térség értelmiségi csoportjainak támogatásában. A Zöld filozófia (2011) azt járta körül, hogyan gondolkozunk felelősen a bolygónkról. A világ lelke (2014) az angolszász analitikus filozófia számára is érthető nyelven és módszertannal tárgyalta a vallásbölcselet kérdéseit. Kulcsfogalomként jelent meg nála az otthonszeretet (oikophilia), amely az egész politikai gondolkodását áthatja.

scruton

1570–1637

Pázmány Péter

Pázmány Péter jezsuita szerzetesként lett bíboros és esztergomi érsek, a magyar katolikus megújulás vezető alakja.

Nagyváradon született, protestáns családban. Kolozsvárott, Krakkóban, Bécsben és Rómában tanult, majd Grazban lett egyetemi tanár. A meglátása szerint visszatérés a katolicizmushoz csak úgy volt lehetséges, ha a papság erkölcsös, művelt és tevékeny: hazánkban oktatási felvirágzást indított el a protestáns és a katolikus értelmiségiek műveltségi vetélkedése. Ehhez kapcsolódóan Bécsben papnevelő intézetet alapított (Pazmaneum, 1623). 1635-ben Nagyszombatban egyetemet alapított, melynek utódja ma az ELTE és a róla elnevezett Katolikus Egyetem.

Filozófusként a skolasztikába illeszkedett a gondolkodása, írt egy logikai tankönyvet *Dialectica* címmel, és egy természetbölcseleti összefoglalót, *Physica* cím alatt. A hitvédelmi művei és a vitairatai (például: *Öt szép levél*, 1609) nagy sikerűek és nagy hatásúak lettek, fő műve, az *Igazságra vezérlő Kalauz* (1613) is e műfajban született. A magyar nyelv korszerűsítésében, a nyelvújításban is élen jártak: barokk szerzőként Pázmány Péter a magyar nyelv egyik legnagyobb művésze, stilisztája volt, akit Kosztolányi Dezső a magyar próza atyjának nevezett.

1625–1659

Apáczai Csere János

**Erdélyi magyar filozófus, nevelés-
tudós, református teológus.**

Kolozsvárott és Gyulafehérvárott járt egyetemre, a kötelező külföldi tanulmányait (peregrináció) a hollandiai Franeker, Leiden és Utrecht egyetemén végezte, végül Harderwijkben szerezte meg a teológiai doktorátust. A két erdélyi városban tanár, majd igazgató lett, a holland feleségével két gyermekük született. A bölcséleti módszertanában és az ismeretelméletében a Descartes-i ésszerűséget követte, a Magyar logikácska [1654] volt az első magyar nyelvű logikai összefoglalás.

Mindvégig enciklopédikus tudásra törekedett, az első magyar nyelvű tudás- és ismerettár, egyben élete főműve, a Magyar encyclopædia [1655] összeállítója volt. A latinnal szemben alapvetőnek gondolta az anyanyelvi oktatást. A nyelvújítási erőfeszítéseinek a gyümölcsei például a következők, ma is használt szaktudományos kifejezések: számláló, középpont, súrlódás, hegyes- és tompaszög. Az erkölcsi nézeteit tekintve puritán volt, és fontosnak tartotta a haladás eszméjét. Nélkülözhetetlennek látta a teremtett világ törvényeit kutató természettudományok tanítását, tervezetet készített egy korszerű erdélyi tudományegyetemről. Mindezek alapján a magyar neveléstudomány meghatározó alakja.

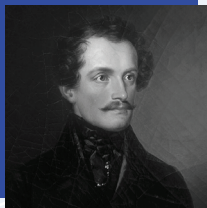

scruton

1808–1842

Dessewffy Aurél

A reformkori magyar politikai és kulturális közélet meghatározó alakja volt Dessewffy Aurél.

Főnemesi családi háttéréből adódóan már fiatal korában elsajátította a klasszikus és újlatin nyelveket; az irodalmi hozzáállására és a politikai gondolkodására nagy hatással volt a szülői ház, ahol a korabeli vezető réteg jeles képviselői rendszeres vendégek voltak.

A jogi tanulmányai során, az európai jogtudósok munkáit olvasva mutatkozott meg benne a tudományos munka iránti érdeklődés. Alapító tagja volt a Kisfaludy-társaságnak, és levelező tagja a Magyar Tudományos Akadémiának. A politikai élethez udvari tisztségek betöltésén keresztül is kapcsolódott, majd a felsőház tagjaként mondott beszédeket és szállt vitákba. Megalapította a Világot, amelyben az újkonzervatív nézeteit osztotta meg az olvasóközönséggel. Újkonzervativizmusa azt jelentette, hogy számos elemét támogatta a szabadelvű polgárosodásnak, ugyanakkor a haladásban józanságot és megfontoltságot szorgalmazott. A közszolgálat mibenlétéről szólva kifejtette, hogy az abban áll: „mérsékelni tudjuk békéltenségünket, s nézeteinek sikerét bármily buzgón óhajtjuk is, soha másképp, mint törvényes úton, kivíni ne iparkodjunk”.

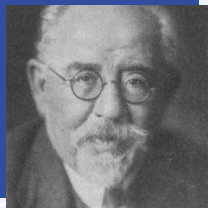

scruton

1850–1927

Alexander Bernát

Magyar filozófus, esztéta, színikritikus és szakfordító, a Magyar Tudományos Akadémia tagja.

A bölcsészeti tanulmányait Pesten kezdte meg, majd ösztöndíjasként előadásokat hallgatott Bécsben, Berlinben, Párizsban és Londonban. Magyarországra visszatérve a Markó utcai főreáliskola tanára lett, majd a budapesti egyetem filozófia magántanárává nevezték ki, és a Magyar Filozófiai Társaság elnöke lett.

Több bölcsellettörténetet is írt, Kant mellett Schopenhauer is különösen foglalkoztatta. 1881-től szerkesztette a Filozófiai Írók Táráát, amelyben a bölcsellettörténet klasszikusainak fordításai jelentek meg. A nemzetközi bölcséleti irodalom magyar befogadásával kapcsolatban kifejtette: „nekünk elsősorban nem arra van szükségünk, hogy ennek vagy annak a külföldi filozófusnak a rendszerére esküdjünk, hanem sokkal inkább arra, hogy a filozófia kiváló alakjaival közvetlenül érintkezve, magunk tanuljunk meg gondolkodni”. Az 1877-ben kiadott bölcsellettörténete (A philosophia történetének eszméje, tekintettel a történetre általában) alapvető befolyást gyakorolt a tudományág hazai tanulmányozására, a fordításaival pedig érdemben alakította a magyar szaknyelvet is.

scruton

1876–1933

Pauler Ákos

Budapesten bölcseletet és klasszika filológiát tanult, Lipcsében és Párizsban lélektani tanulmányokat folytatott, 1898-ban doktorált.

A külföldi tapasztalatait összegezte A positiv pædagogia alapelveiről (1901) című könyve. Pozsonyban, Kolozsvárott, majd Budapesten lett professzor, a Magyar Filozófiai Társaság elnöke, és a Magyar Tudományos Akadémia tagja. Platón és Arisztotelész művei nyomán saját logikai-metafizikai rendszert dolgozott ki, főműve a Bevezetés a filozófiába (1920).

A rendszerének az igazság egyetemes feltételeit kutató tiszta logika volt az alapja, és legjellemzőbb módszere a redukció volt, amely a valóságot a következmények felől az előzmények irányába haladva ismeri meg. Minden igazság előfeltételei azon logikai alapelvek, axiómák, amelyek nem bizonyíthatók, hanem csupán előfeltételként elfogadandók.

Az érett korszakában a vallásos, katolikus objektív idealizmus jellemezte a gondolkodását: arra jutott, hogy a viszonylagos feltételezi a Föltétlent, így az emberi igazságkeresés a beteljesedését Istenben találhatja meg, Aki „személyes, szellemi és végtelenül tökéletes lény”.

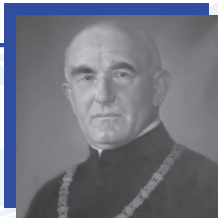

scruton

1880–1953

Schütz Antal

Schütz Antal piarista szerzetes a vajdasági Kistószegen (ma: Torontáltószeg) született,

Szegeden járt a piarista gimnáziumba, ahová a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hittudományi Kara teológus szakának elvégzése után tanítani is visszatért. Később a pesti piarista gimnáziumba került, ahol a rendi főiskolán lett tanár. Budapesten doktorált teológiából, majd Würzburgban lélektanból. A PPKE HTK-n a dogmatika professzora lett, később dékán és rektor is. Corvin-lánccal tüntették ki, és a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagjává választották.

Fő műve a Dogmatika: A katolikus hitigazságok rendszere (1923), amelyet egyetemi tankönyvnek írt. A filozófiai munkássága az újskolasztikához kapcsolódott: ilyen A bölcsélet elemei Szt. Tamás alapján (1927), de írt a logikáról és a metafizikáról is.

A Magyar életerő (1939) című műve kíméletlen őszinteséggel vette számba a nemzet gyöngéit, hiányosságait (pl. restség, köztes szerep, testvérnépek hiánya), de előnyeit, erősségeit is (pl. keresztény nemzeti hagyomány), kijelölve a jövő útját: a tehetségekből a nemzeti vezető réteg kinevelését.

scruton

1885–1958

Kornis Gyula

A katolikus pap, piarista szerzetes, filozófus és egyetemi tanár Kornis Gyula egyben a XX. századi magyar kultúrpolitika meghatározó alakja is volt.

Az egyetemi tanulmányait – latin és magyar szakon – Budapesten és Lipcsében végezte, beutazta Európát, és ösztöndíjjal Oxfordban is tanult. Filozófiából, a szellemtudomány logikájából doktorált, majd a pozsonyi egyetemen lett professzor, a bölcsészkar első dékánja, majd a Pázmány Péter Tudományegyetemnek is a dékánja és rektora volt, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke.

Bölcseleti és tudományos munkássága mellett a politikai életnek is tevékeny részese volt, Klebelsberg Kunó államtitkáráként számos kultúrpolitikai, közoktatási kérdésben működött közre. A nemzetiszocialisták bebörtönözték, a kommunisták kitelepítették.

Az emberi történelem menetével kapcsolatos borúlátó nézeteit a Történefilozófia (1924) című művében foglalta össze. Az államcélok között az álláspontja szerint kitüntetett helyilleti meg a kultúrpolitikát: „A szellemi javak, melyeknek ápolásáról, fejlesztéséről és helyes elosztásáról a kultúrpolitika törekszik gondoskodni, az önértékek [jó, igaz, szép és isteni] körül kristályosodnak.”

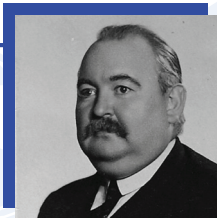

scruton

1891–1952

Karácsony Sándor

A pedagógia kiváló tudósaként és a huszadik század harmincas éveiben az ifjúsági mozgalmak egyik nagyhatású vezetőjeként vált híressé.

Már a Debreceni Református Kollégium növendékeként is igen tudatosan készült a tanári pályára. A budapesti egyetemi éveit megelőzően Tiroiban teljesített katonai szolgálatot, ahol megismerkedett a Monarchia akkori nyelvi sokszínűségével. A magyar-német szakos tanári diplomájának a megszerzését követően gimnáziumokban tanított, szervezte a cserkészetet és a Keresztyén Ifjúsági Egyesület, majd 1924-ben neveléstudományból doktori fokozatot szerzett a Debreceni Egyetemen, ahol professzor is lett.

A Nyugati világnézetünk felemás igában (1933) azt vizsgálta, hogy az ókori, ésszerűsége alapuló bölcséleti hagyomány alkalmas-e az elvilágiasodással a kereszténységtől eltávolodó európai gondolkodásban a vallási értékek pótlására. Már a címből is látható, hogy a meglátása szerint ezáltal féloldalassá vált a filozófiai világképa földrészünkön. Pedagógiai hitvallásként is értelmezhető a sorai, amelyekben így írt a tanárság feladatáról: „Minden gondolatunk, minden tervünk azt célozza: hogy lehetne benneteket vidámabbá, életrevalóbbá, műveltebbé, derekabbá tenni.”

scruton

1891–1976

Polányi Mihály

Budapesten orvosként végzett, katonaosvosként szolgált az I. világháborúban, majd sérüléseiből lábadozva megírta a fiziko-kémiai doktori értekezését.

1920-ban kivándorolt Németországba, ahol a berlini Kaiser Wilhelm Institutban dolgozott kémikusként, majd a Manchesteri Egyetem fiziko-kémia professzora lett. Két tanítványa, Wigner Jenő és Melvin Calvin, valamint fia, Polányi János is természettudományi Nobel-díjasok lettek. A II. világháború után az érdeklődése egyre inkább a társadalomfilozófia felé fordult, ezért a Manchesteri Egyetem társadalomtudományi tanszékét hozott létre a számára, majd az oxfordi Merton College-ban kutathatott.

Fontos felismerésének tartotta a hallgatólagos tudás jelentőségének megfogalmazását: „Többet tudunk, mint amennyit el tudunk mondani.” Tudományfilozófusként A szabadság logikája (1951) és a Személyes tudás (1958) című könyveiben kifejtette, hogy azért fontos szabad társadalomban és szabadpiaci körülmények között élni, mert ezek segítik a teremtő képzelet és a hallgatólagos tudás kibontakozását, ami önszerveződésre és sokszínű célok követésére ösztökéli a közösséget.

scruton

1895–1976

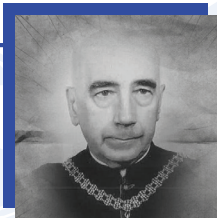
Kecskés Pál

Budapesten és Esztergomban tanult, majd Freiburgban filozófiából és Bécsben teológiából doktorált, római katolikus pap volt. Pesten egyetemi tanár volt, több ízben a hittudományi kar dékánja. A Bölcséleti Közlemények folyóiratot szerkesztette 1935 és 1948 között. Újiskolasztikus gondolkodóként az örök bölcsélet keresését tartotta a céljának, a rendszeralkotás és az egyetemes világszemlélet érdekelte. A lelkiség, a lelki élet mesterei foglalkoztatták, különösen Hippói (Szent) Ágoston.

A kortárs lélektan eredményeit megkísérelte összeegyeztetni a neotomizmussal. A keresztény társadalomelmélet alapelvei (1938) az Egyház társadalmi tanítását a természet-jog alapján állva mint az erkölcsstan egyik ágát kutatta.

A kisegítés (szubszidiaritás) elvét tartotta szem előtt: „Az állam önmaga javát szolgálja, midőn a családok jólétéről gondoskodik.” Az egyénelvűség és a közösségelvűség szélsőségeit az egyenlíti ki, ha mindkettőre egyszerre vagyunk tekintettel, és feszültségben tartjuk őket.

Fő műve A bölcsélet története főbb vonásaiban (1933), amelyen magyar nemzedékek sorai nevelődtek.

1897–1968

Hamvas Béla

A filozófus és esszéíró Hamvas Béla a magyar-német szakos diploma megszerzése után a Budapesti Hírlap és a Szózat című lapok újságírójaként dolgozott, majd a Fővárosi Könyvtárnál helyezkedett el.

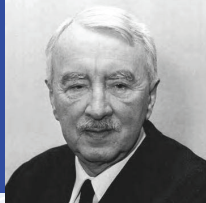
A kommunista kultúrpolitika idején visszavonult életet élt, a szabadidejét az írásnak és annak szentelte, hogy a világ nagy vallási irodalmában elmélyedjék. A gondolkodói kulcsfogalmak az éberség, az egyetemesre irányultság, az áttetsző létezés, az életvitelben megvalósítás, az alapállás, az életképelet, a derű, az üdv és a hagyomány. Ez utóbbi számára az időtlen metafizikai szellemiség fenntartását és továbbadását jelentette, ami leginkább a Scientia Sacra (1944) című művében tapintható ki.

Jelentős esszéket írt számos bölcséleti kérdésről: A bor filozófiájában (1943) elsőként foglalkozott a kortársak közül a szent ital bölcséleti olvasatával. Az öt géniusz (1948) a Kárpát-medencében összetalálkozó déli, nyugati, északi, alföldi és erdélyi szellemi erőterek kiegyenlítéséről és összehangolásáról szólt. Az életében mellőzött és elhallgatott szerző volt, a halálát követően azonban számos posztumusz díjjal (Kossuth-díj, Magyar Örökség) tüntették ki, és a szellemi öröksége ma megkerülhetetlennek tekinthető.

1901–1989

Brandenstein Béla

Brandenstein Béla a XX. századi magyar filozófusok egyik jeles képviselője.

A doktori értekezését Kornis Gyula témavezetésével írta a Pázmány Péter Tudományegyetemen, a fokozatát pedig 1923-ban szerezte meg. A tanulmányait a berlini Collegium Hungaricumban folytatta, ahol az egyik fő művét, a Bölcséleti alapvetést is írni kezdte. 1934-ben egyetemi tanárrá nevezték ki, és a filozófiai tanszék vezetésével is megbízták. Az MTA Filozófiai Bizottságának, és a párizsi filozófiai kongresszusnak is elnöke volt. A II. világháború után a saarbrückeni egyetem professzora lett. Ideálrealizmusnak nevezett rendszerében az erkölcsi érték egyesíti az igaz, a jó és a szép alapelvét, ezért a valóság és az érték újkori kettészakadását meghaladva szellemi élettökéletességet jelent.

A széleskörű műveltségéről tanúskodik, hogy a rendszerének megalkotása mellett fordítója és szerkesztője volt Platón összes műve magyar nyelvű kiadásának. A műveit a keresztény humanizmus jellemezte, amely az embert egyszerre látja természeti és természet feletti lénynek, akinek a teljessége az Istenre irányultságában nyilatkozik meg. Istenközpontú világfelfogásában a bölcsélet a teológiához vezetett.

1911–1979

Bibó István

Bibó István államtudományi és jogi végzettséget szerzett, majd jogbölcseletről és nemzetközi jogból doktorált.

Nyugati tanulmányútja után közigazgatási tisztségeket töltött be, majd a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja és a szegedi egyetem professzora lett. A kommunista hatalomátvétel nyomán könyvtárosként folytatta a pályáját. Az 1956-os forradalom idején részt vett a demokratikus pártok újjászervezésében és a harmadik Nagy Imre-kormányban államminiszteré is kinevezték. Utolsóként hagyta el az Országházat, november 6-án. A kelet-európai kisállamok nyomorúsága (1946) című esszéje a térség történelmi és geopolitikai valóságával vetett számot. Az államhatalmak elválasztása egykor és most (1947) a törvényhozó, a bírói és a végrehajtói hatalom elkülönítésének történetét követte nyomon. Az Eltorzult magyar alkat, zsákutcás magyar történelem (1948) a magyar néplelek vitájához szólott hozzá, az elmúlt kétszáz év történelmi változásainak hatását elemelve. Az európai társadalomfejlődés értelme (1972) történelembölcseleti áttekintés volt a földrészünkről, a mozgatórugókat, a szabadság kis köreit kutatva.

„Demokratának lenni mindenekeelőtt annyit tesz, mint nem félni.”

scruton

1920–1994

Nyíri Tamás

Nyíri Tamás Igalon született, Budapesten, Perugiában és Bécsben tanult. Amikor kinevezték a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hittudományi Karának professzorává, akkor adta ki *A keresztény ember küldetése a világban* (1968) című könyvét. Ő kezdeményezte és vezette a világiak számára kialakított levelező képzést a karon. A határainkon túlmutató jelentőségét húzza alá, hogy a Concilium című nemzetközi katolikus szakfolyóirat szerkesztőbizottságának is tagja volt.

A főműve a *Filozófiai gondolkodás fejlődése* (1991), amely egy sajátos bölcsellettörténet, erős keresztény hangsúlyokkal, nemzedékek filozófiai térképének megrajzolója. Utolsó kötete a *Mélylélektan és ateizmus* (1993), amelyben Sigmund Freudnak a tudatalattira alapozó kultúraelméletével szemben a vallás és a hit megvédésre vállalkozott.

A bölcselétről a hagyományos értelemben gondolkodott: egy életmódot is látott benne, a személyes életben a bölcsesség szeretetének képviselőjét. Minden tekintetben a párbeszéd embere volt, a II. Vatikáni Zsinat (1962–1965) szellemében. Tanította és gyakorolta a párbeszédet ökumenikusan, más felekezetekkel; vallásközileg, más világvallásokkal; de nem vallásos és nem hívő egyénekkal és eszmerendszerekkel is.

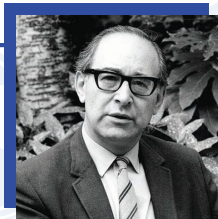

scruton

1921–2010

Molnár Tamás

A budapesti születésű Molnár Tamás a XX. századi konzervatív gondolkodás meghatározó alakja volt.

Belgiumban elsajátította a francia nyelvet, majd a II. világháború után az USA-ba vándorolt, ahol 1950-ben doktorált a Columbia Egyetemen, francia esztétorténetből. Az írói munkássága mellett széleskörű oktatói tevékenységet is kifejtett: a Brooklyn College irodalomprofesszora volt, a Long Island-i Egyetemen európai szellemtörténetet tanított, és számos külföldi egyetemen – így az ELTÉ-n és a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen is – volt vendégprofesszor.

Bírálta a modernitást, védelmezte az ember helyét a világegyetemben, amelyet a hagyományos teológiai világnézet szétmállása veszélyeztetett. Szembehelyezkedett a szovjet kommunizmussal és az amerikanizmussal is. Az Ellenforradalom (1969) az ember nyitottságát hangsúlyozta az anyagi világon túlmutató lelkeségre. A Hatalom két arca: Politikum és Szentség (1988), valamint az Egyház: Évszázadok zarándoka (1990) a vallás és a politika, az állam és az Egyház kapcsolatát vizsgálta. Az Utópia – örök eretnekiség (1993) a derülátó emberképből levezetett jövőképeket az egyháztörténet eretnekgondolásaival vetette össze.

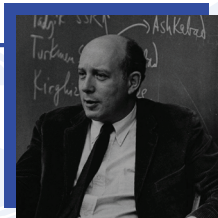

scruton

1924–2019

John Lukács

A Budapesten, Lukács János Albert néven született történész és gondolkodó a II. világháborúnak, valamint az azt követő megosztott világréndnek a neves kutatója volt.

A tanulmányait a Pázmány Péter Tudományegyetem történelem szakán kezdte meg, és a diplomáját végül a Cambridge-i Egyetemen szerezte meg, majd a Chestnut Hill College professzoraként tanított az Egyesült Államokban, vendégoktatóként a Columbián, Princetonban és – immár a rendszerváltást követően – Magyarországon is.

A munkássága több mint 25 könyvet és rengeteg tanulmányt és cikket ölelt fel, amelyekben rendkívül olvasmányos, esszéisztikus, irodalmi stílusban osztotta meg a gondolatait. A történelembölcseleti munkái közül kiemelkedik *A történelmi tudat, avagy A múlt emlékezete* (1968), valamint *A történetírás jövője* (2011). Az életművében egyszerre volt jelen a tudományos igényesség, valamint a bölcseleti, irodalmi jelleg. E kettősségről ő maga így írt:

„Fülszámja voltam annak, amit egy ... történész mondott rólam, amikor valaki felőlem érdeklődött egy szümpozíon kávészünetében. ... »Történész – mondta –, de valójában író.«”

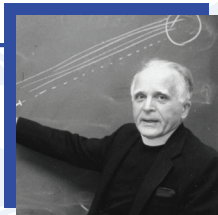

scruton

1924–2009

Jáki Szaniszló

A bencés szerzetes, Jáki Szaniszló a „vallási Nobel-díjnak” is nevezett Templeton-díj kitüntetettje volt.

A pannonhalmi bencés gimnáziumban végzett, ott is szentelték pappá, majd Rómában doktorált a rend Szent Anzelm Egyetemén. Nem térhetett haza, ezért az USA-ba vándorolt ki, ahol a Nobel-díjas Victor F. Hess témavezetésével fizikai doktorátust is szerzett. A Princeton professzora lett, tanított a Yale, a Harvard, a Sorbonne, az Oxford és a Gregoriana Egyetemeken is.

A fizika látóhatára (1966) című könyvében szembeszállt a természettudomány elmélettörténetének antiklerikalizmusával, valamint két további előítéletével, az empirizmus-sal és az idealizmussal, amelyek a középkori vallásosság nélkül soha nem találhattak volna el a Newtonnál tudományos áttörést hozó metafizikai realizmushoz.

Nem véletlen, hogy a természettudomány a [zsidó-]keresztény kultúrkörben született meg, ahol a világgépünket a Bölcsesség könyve 11,20 alapján alakítottuk ki: „Mindent mérték, szám és súly szerint rendeztél el.” A tudományfilozófiája döntő módon hatott II. (Szent) János Pál pápa Fides et ratio (1998) körlevelére a hit és az értelem viszonyáról.

1929–2005

Weissmahr Béla

A jezsuita szerzetes Weissmahr Béla Szegeden és Budapesten tanult teológiát, de el kellett hagynia az országot, ezért Maastrichtban szerzett licenciátust, majd Rómában a rend Gregoriana Egyetemén doktorált.

A témája Isten működése volt a világban, különös tekintettel a törzsfajlódásra és a csodákra (könyv alakban 1973-ban jelent meg). A gondolkodásában a darwini evolúciót az állandó önfelülmúlásra törekvéssel hozta összefüggésbe.

Hithirdetőként előbb Indonéziában tanított dogmatikát, majd Münchenben bölcseleti istentant, lételméletet (ontológiát) és metafizikát.

A rendszerváltás után végre hazatérhetett Magyarországra, előbb Szegedre, majd Budapestre, a Pázmány Péter Katolikus Egyetemre. A legfontosabb műve a Bevezetés az ismeretelméletbe (1978), az Ontológia (1992), valamint a Filozófiai istentan (1996).

A metafizikai gondolkodása egyszerre neotomista és a hegeli dialektika követője, a legfőbb filozófiai törekvése a valóság egészében egymásra utalt Isten, a világ és az ember viszonyának az értelmezése.

Felhasznált képek forrásai:

Pázmány Péter

https://hu.wikipedia.org/wiki/P%C3%A1zm%C3%A1ny_P%C3%A9ter#/media/F%C3%A1jl:Portrait_of_P%C3%A9ter_P%C3%A1zm%C3%A1ny_18._c.jpg

Apáczai Csere János

https://hu.wikipedia.org/wiki/Ap%C3%A1czai_Csere_J%C3%A1nos#/media/F%C3%A1jl:Gy._Szab%C3%B3_B%C3%A9la_%E2%80%93_Ap%C3%A1czai_Csere_J%C3%A1nos.jpg

Dessewffy Aurél

[https://hu.wikipedia.org/wiki/Dessewffy_Aur%C3%A9l_\(%C3%AD-r%C3%B3l\)#/media/F%C3%A1jl:Dessewffy_Aur%C3%A9l-Barab%C3%A1s_Mikl%C3%B3s.jpg](https://hu.wikipedia.org/wiki/Dessewffy_Aur%C3%A9l_(%C3%AD-r%C3%B3l)#/media/F%C3%A1jl:Dessewffy_Aur%C3%A9l-Barab%C3%A1s_Mikl%C3%B3s.jpg)

Alexander Bernát

https://hu.wikipedia.org/wiki/Alexander_Bern%C3%A1t#/media/F%C3%A1jl:Alexander-Bern%C3%A1t-001.jpg

Pauler Ákos

https://hu.wikipedia.org/wiki/Pauler_%C3%81kos#/media/F%C3%A1jl:Pauler_%C3%81kos.jpg

Schütz Antal

<https://www.hungarianconservative.com/wp-content/uploads-/s/2022/10/BF696370-0FE4-40BF-AF5E-9A4C74CAF98-2048x1365.jpg>

Kornis Gyula

<https://vasarnap.hu/wp-content/uploads/2019/09/kornis03.jpg>

Karácsony Sándor

<https://nmikon.hu/storage/app/uploads/public/63c/7f8/cd6/63c7f8cd6a49f352798580.jpg>

Polányi Mihály

<https://turul.info/napok/polanyimihaly>

Kecskés Pál

<https://cdn.mandiner.hu/2025/05/bdpeKiKZtGpYe0Wcg-ourMW-C0e4293yCL9X1SotsYEg/fit/1200/675/no/1/aHR0cHM6Ly9jbXNjZG4uYXBwLmNvbmlbnQuCHJpdmF0ZS9jb250ZW50L2lze3NWEXZjZjNTQxOWY5YmM3MDcxYmQyNzRjNmU2.jpg>

Hamvas Béla

https://www.libri.hu/images/upload/cimkep/hamvas_bela.jpg

Brandenstein Béla

<https://mnl.gov.hu/sites/default/files/mnldadmin10544-privat/hirek/nezokep.jpg>

Bibó István

https://hu.wikipedia.org/wiki/Bib%C3%B3_Istv%C3%A1n_%28politikus%29#/media/F%C3%A1jl:Istv%C3%A1n_Bib%C3%B3_politic_c._1935.jpg

Nyíri Tamás

<https://kaposvarmost.hu/files/4/b/4be683abe9970a1b210f4187732fe1da.jpg>

Molnár Tamás

<https://chroniclesmagazine.org/wp-content/uploads/sites/3/2024/10/Thomas-Molnar.jpg>

John Lukács

https://www.libri.hu/images/upload/cimkep/johnlukacs_foto.jpg

Jáki Szaniszló

https://bencesygor.hu/wp-content/uploads/2024/01/jaki_szaniszló_indexkep_honlap.png

Weissmahr Béla

https://hu.wikipedia.org/wiki/Weissmahr_B%C3%A9la#/media/F%C3%A1jl:Weissmahr.jpg

Platón

<https://www.hugi.is/media/contentimages/93679.jpg>

Arisztotelész

https://kep.cdn.indexvas.hu/1/0/1186/11862/118620/11862054_cffba520e400b77b4fe1f5149fbd552f_wm.jpg

Lucius Annaeus Seneca

https://media.britishmuseum.org/media/Repository/Document-s/2014_10/14_16/734f1446_ae25_402a_b7a5_a3c40110dc69/mid_00876583_001.jpg

Marcus Aurelius

https://mira.medium.com/v2/resize:fit:1400/format:webp/1*NJ40aKolQ_9WQzuoSJUMg.jpeg

Hippói (Szent) Ágoston

https://hu.wikipedia.org/wiki/Hipp%C3%B3i_Szent_%C3%81goston#/media/F%C3%A1jl:Saint_Augustine_by_Philippe_de_Champaigne.jpg

Aquinói (Szent) Tamás

<https://www.ferencesekzeg.hu/wp-content/uploads/2021/01/St-Thomas-Aquinas-poplar-tempera-Demidoff-Altarpiece.jpg>

Edmund Burke

https://hu.wikipedia.org/wiki/Edmund_Burke#/media/F%C3%A1jl:EdmundBurke1771.jpg

Georg W. F. Hegel

<https://cdn.britannica.com/68/195868-050-BFBDC077/engraving-Georg-Wilhelm-Friedrich-Hegel-Lazarus-Gottlieb.jpg>

Alexis de Tocqueville

[https://en.wikipedia.org/wiki/Alexis_de_Tocqueville#/media/File:Alexis_de_Tocqueville_\(Th%C3%A9odore_Chass%C3%A9riau_-_Versailles\).jpg](https://en.wikipedia.org/wiki/Alexis_de_Tocqueville#/media/File:Alexis_de_Tocqueville_(Th%C3%A9odore_Chass%C3%A9riau_-_Versailles).jpg)

Søren Kierkegaard

[https://en.wikipedia.org/wiki/S%C3%B8ren_Kierkegaard#/media/File:S%C3%B8ren_Kierkegaard_\(1813-1851\)_-_cropped.jpg](https://en.wikipedia.org/wiki/S%C3%B8ren_Kierkegaard#/media/File:S%C3%B8ren_Kierkegaard_(1813-1851)_-_cropped.jpg)

José Ortega y Gasset

<https://imagenes.elpais.com/resizer/v2/UCW2BI6XLVV6M7V-NT2GSVJC5VU.jpg?auth=e5f2ceb4b0fd2d07d15ec6d605606ce5619a5d2bfd7e3b8cf37aded024cb98&width=414>

Carl Schmitt

https://en.wikipedia.org/wiki/Carl_Schmitt#/media/File:Carl_Schmitt.jpg

Martin Heidegger

https://static.wixstatic.com/media/c-faf79_d2ff9581a34d4c9388350a913c4404b6-mv2.jpg/v1/fill/w_860,h_1024,al_c,q_85,enc_avif,quality_auto/cfaf79_d2ff9581a34d4c9388350a913c4404b6-mv2.jpg

Michael Oakeshott

<https://modernagejournal.com/wp-content/uploads/2024/08/Getty-Images-1481651121-min-scaled-e1723135242160.jpg>

Hans Urs von Balthasar

<https://www.magyarKurir.hu/hirek/kozeppont-ban-hans-urs-von-balthasar-megjelent-communio-folyoirat-legujabb-szama>

Jan Patočka

https://english.radio.cz/sites/default/files/styles/cro_original_mobile/public/images/patocka_jan_0.jpg?tok=rxBDzAY×tamp=1665402951

Russell Kirk

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/0/05/Kirk_1962.jpg

Roger Scruton

<https://www.the-tls.com/wp-content/uploads/2020/01/Scruton1.jpg?resize=1024,576>